

Zdeněk Vergner (29.10.1925 - 4.11.1991)

Zdeněk se narodil mladým rodičům *Zdeňce* a *Vojtěchovi Vergnerových* v úterý 29.10.1925 ve vilce rodičů *Vojtěcha Vergnera*, prarodičů *Václava* a *Barbory Vergnerových* v Horních Počernicích, ležících východně od Prahy. Tatínek malého *Zdeňka*, ing. *Vojtěch Vergner* (4.4.1900 - 10.7.1956), v té době pracoval v závodě ČKD Praha-Karlín jako strojní provozní projektant. Vystudoval reálné gymnázium a potom strojní fakultu ČVUT. Maminka *Zdeňka Vergnerová*, rozená *Grimová* (10.12.1904 - 25.4.1985), vystudovala klasické gymnázium a byla v době jeho narození i později v domácnosti. První léta malý *Zdeněk* prožil v domě svých prarodičů a rodičů, oklopen láskou a péčí ze všech stran. Když mu bylo 5 let a blížil se jeho nástup do školy, odstěhovala se mladá rodina na jaře 1930 z počernické vilky rodičů *Vergnerových* na adresu *Praha 8 – Karlín, Březinova ulice č. 2*. V přízemním bytě o kuchyni a dvou místnostech potom prožil školní a mladická léta. Pár kroků od bytu na jižním konci Březinovy ulice stojí dodnes ohromná školní budova s centrální věžičkou a hodinami. V ní se za první republiky nacházela obecná škola, měšťanka a reálné gymnázium¹. Malý *Zdeněk* začal jako sotva šestiletý v září 1931 navštěvovat obecnou školu s perspektivou dalšího studia reálného gymnázia a vysoké školy technického směru. Protože měl dobrý hudební sluch, začal se také učit hře na klavír u soukromého učitele. Během základní školy a gymnázia dosáhl ve hře na klavír dobrých výsledků a stal se z něj postupně zručný klavírista. Tu znalost hry na klavír si potom udržoval a pěstoval po celý život. Učil se od počátku nadmíru dobře, zejména matematiku, proto po třech letech obecné školy mohl přejít do primy reálného gymnázia. Zde rovněž velmi dobře prošel prvními pěti ročníky (*prima - sekunda - tercie - kvarta - kvinta*) a na jejich konci v červnu r. 1939 složil dílčí maturitu. Již před tím se zapsal pro ročník 1939–1940 na stavební fakultě *Českého vysokého učení technického (ČVUT)*. Bohužel v té době již nacisté po 15. březnu 1939 okupovali české země. Neblahé události vyvolané smrtí studenta *Jana Opletala* při studentském pochodu Prahou v listopadu toho roku vyústily v uzavření vysokých škol nacisty památného 17. listopadu 1939. Mladý *Zdeněk* se proto po pouhém měsíci studia v *ČVUT* vrátil jako mnoho jiných zpět do reálného gymnázia v Praze-Karlíně a v dalších třech letech 1939–1942 tuto školu dostudoval k řádné maturitě. *Zdeněk* měl velmi pěkné, úhledné písmo, které si udržel po celý život, krásně rýsoval a měl i jistý umělecký literární a kreslířský talent. Vzhledem k tomu, že mu po skončení studia a dosažení věku 18 let hrozilo totální nasazení v Říši², našel mu tatínek v ČKD Praha-Karlín odpovídající

¹ *Reálné gymnázium*, nazývané lidově *reálka*, připravovalo studenty pro vysokoškolské studium technických oborů. Mělo 8 tříd, ale pro časnější nástup na vysokou školu bylo možné na konci 5. ročníku složit dílčí maturitu a pokračovat na vysoké škole. Při dostudování všech 8 ročníků bylo ukončeno řádnou středoškolskou maturitou. Po r. 1948 byla reálná gymnázia nahrazena specializovanými středními průmyslovými a technickými školami.

² Říše = Deutsches Reich, uměle vytvořený státní útvar za nacistické éry.

místo v strojním provozu, které mu nacistické vedení závodu uznalo jako náhradu totálního nasazení v Říši. Podle svých slov pracoval u strojní vrtačky a vrtal přesné otvory trysky do této součástky spalovacích motorů. Aby výrobu, podobně jako jiní v továrně sabotoval, předstíral několik prvních měsíců, že se stále nenaučil správně s vrtačkou pracovat a díry jím vyvrtané byly buď excentrické, nebo odchýlné od kolmého směru. Bylo mu tehdy 18 let. Ty trysky se dodávaly do závodu *Motorlet* Praha-Jinonice, kde se montovaly do leteckých motorů pro Luftwafe³. Rodina prožívala v průběhu války velmi těžké a tragické události, kdy rodiče maminky *Zdeňky Vergnerové-Grimové*, dědeček *Václav Grim* a babička *Josefína Sára Grimová*, roz. *Hackelová*, byli nacistickým režimem odsunuti nejprve do Terezína a poté do Osvětimi, kde zahynuli v plynové komoře (1943). Z té doby (1942–1945) zůstaly jako památka útlé sešitky, zčásti rukou a na stroji psané *Zdeňkovy* básně. Jsou to sešitky buď s ucelenou sbírkou, nebo sešitky jednotlivých básní, z větší části zádušně až tragicky laděné. Jde celkem o 9 sešitků s celkem kolem stovky stránek (viz přílohu). Bylo na nich vidět, že se *Zdeněk* mohl stát básníkem a jen další okolnosti způsobily, že se z něj stal ekonom.

Po skončení 2. světové války v květnu 1945 se *Zdeněk* hned od října vrátil na stavební fakultu ČVUT a vystudoval zde dva ročníky (1945 až 1947). Již v ČKD a potom na fakultě se dostal mezi silně levicově orientované kamarády a studenty a hned v červnu 1945 vstoupil do KSČ. V létě 1947 tak místo dalšího studia stavební fakulty začal navštěvovat stranické vzdělávání. Stal se zaměstnancem oddělení propagace ÚV KSČ. Právě ve středním stranickém vzdělávání a v práci v propagačním oddělení na ÚV KSČ poznal *Boženu Ryšánovou*, která ještě dříve prodělala obdobně převratný myšlenkový přerod. Pracovali ve stejném *oddělení propagace* sekretariátu ÚV KSČ. V zimě 1947/48 se do sebe zamilovali. Život však kladl jejich lásce překážky, které je, jak se ukázalo, v jejich lásce velmi posílily.

Zdeněk dostal na jaře 1948 od ÚV KSČ přidělený byt, garsoniéru, na adrese: *Praze 7–Letná, Heřmanova ulice 33*. Tam se odstěhoval od rodičů a dospívající sestry *Dáši* z bytu v Březinově ulici v Praze 8-Karlíně a zde prožíval krásné období lásky s *Boženkou*, která se k němu nastěhovala. Protože byl hned v roce 1945 z vojenského hlediska odveden a měl by po náhlém skončení studia na ČVUT ihned nastoupit na základní vojenskou službu, vyslalo ho ÚV KSČ, ozbrojeného pistolí a v uniformě vojáka Československé lidové armády, jako národního správce na jakýsi sudetskými Němci opuštěný statek v oblasti Mariánských Lázní, kde pobýval asi 3 měsíce, od května do srpna 1948. Do budoucna mu byla tato znárodňovací akce uznána jako základní vojenská služba, z níž se vrátil jako vojín. Jen jednou (1956) byl potom povolán na vojenské cvičení o prázdninách, povýšen na poddůstojníka nebyl. Od té doby již nikdy nebyl povoláván k vojenské službě.

³ Luftwafe - letectvo nacistické armády.

Již v době toho správcování u Mariánských Lázní byl *Zdeněk* vybrán soudruhy v ÚV KSČ do skupiny studentů *ekonomie* v Moskvě⁴. Spolu s kolegou a kamarádem ze stejného oddělení ÚV KSČ, *Václavem Kvěšem*, potom skutečně v listopadu 1948 odjeli ke studiu školy s názvem *Ekonomičeskij institut* do Moskvy. Ani v těch chvílích rozhodování o odjezdu do Moskvy netušili, že *Boženka* někdy v říjnu 1948 otěhotněla. Tím dítětem jsem byl já – budoucí syn *Ivan Vergner*. Zejména na naléhání *Boženky* proběhla v úterý 19. října 1948 na *Staroměstské radnici* skutečně zvláštní, nejmenší možná svatba, jíž se zúčastnili jen snoubenci *Božena* a *Zdeněk* a dva svědkové, muži, z nichž jedním z nich byl *Dominik Ledvinka*, kamarád *Boženy*, druhého neznám. Bylo jim tehdy: *Zdeňkovi* 23 let a *Boženě* necelých 28 let. Oba byli štíhlí, *Zdeněk* až nadmíru, vyhublý s hustými černými vlnitými vlasy, česanými dozadu. *Boženka* tehdy měřila 175 cm a *Zdeněk* 183 cm. Oba již tehdy kouřili. Vztahy *Boženky* k rodičům ve *Zbýšově* byly láskyplné, ale v té převratné době informace mezi nimi značně vážly. O samotné existenci *Zdeňka* a o proběhlé svatbě se rodiče *Ryšánovi* dověděli až o den později, ve středu 20. 10. 1948, kdy *Božena* se *Zdeňkem* již jako manželé přijeli do *Zbýšova*... Jak píše děda *Alois Ryšán* ve své rodinné kronice, díl 1., svazek 3., kapitola „*Naše Božena*“, strana 31: „*to by nás ani tak nepřekvapilo*“. Dověděli se ale, že *Zdeněk* zanedlouho odjíždí na pět let studia do Moskvy. Měli o dceru *Boženu* oprávněnou starost. Podobně s ještě větším zpožděním o svatbě informoval *Zdeněk* svoje rodiče *Zdeňku* a *Vojtěcha*.

Léta studia v Moskvě byla pro *Zdeňka* zpočátku velmi náročná. Především si museli s *Vaškem Kvěšem* rychle osvojit dobrou znalost ruštiny. Bydleli v podnájmu, v společném pokoji, museli si zde sami v malé kuchyňce vařit. Přes všechna tato úskalí *Zdeněk* zvládl učivo pětiletého studia za čtyři roky a po vykonání odborných zkoušek se v červnu 1952 vrátil do Prahy. Záhy po mém narození byl *Zdeněk* účastníkem IX. sjezdu KSČ (27. 5. 1949). Jinak přijížděl jen na letní prázdniny 1949, 1950 a 1951, které trávil s *Boženou* a s námi dětmi ve *Zbýšově*. Asi v únoru 1953 se rodina *Zdeňka* a *Boženy Vergnerových* stěhovala z garsoniéry v Heřmanově ulici do velkého třípokojového bytu na adrese: *Praha 2 – Nové Město, Dittrichova ulice 13*. Já jsem žil v té době u prarodičů *Ryšánových* ve *Zbýšově* a skoro nic jsem o tom nevěděl. Z toho moskevského pobytu táty *Zdeňka* pocházely některé hračky, které nám přivážel, mezi nimiž dominovala skládací skoro 70 cm vysoká rudá kremelská věž (navlékala se na středovou dřevěnou tyč) a dodnes k *Mikuláši* používané krabičky na sladkosti s postavičkou *Dědy Mráze*. Kamarád *Václav Kvěš* se vrátil z Moskvy až o rok později, v létě 1953, jako invalida – a navíc neměl kde bydlet. Proto mu rodiče *Zdeněk* a *Božena Vergnerovi* pronajali jeden pokoj v novém bytě v *Dittrichově ulici*, vedle kuchyně mířící oknem také na západ, do dvora. Od té doby se tomu pokoji v rodině říkalo *Vašák*. Zatímco *Zdeněk* obracel svoji pozornost k rodině, *Vašek*, dosud bez ženy *Galiny* v Praze, věnoval svoji pozornost pouze KSČ. Ke

⁴ V té době ještě žádná *Vysoká škola ekonomická* v Československu neexistovala.

své invaliditě, pravou nohu měl totiž od asi třetiny stehna nahrazenou protézou, přišel při pohřbu J.V. Stalina († 5.3.1953), jehož se pochopitelně v Moskvě zúčastnil. Byly tam takové návaly lidí, že ho namáčkli na zábradlí lemující ulici a nohu mu rozdrtili. Již o prázdninách 1952 přijel *Vašek Kvěš* také se *Zdeňkem* na návštěvu do Zbýšova, takže jsem ho také poznal. Když jsem se přestěhoval ze Zbýšova do pražského bytu, ještě tam po první dva moje školní roky (1955–57) *Vašek Kvěš* bydlel. Odstěhoval se až o prázdninách v roce 1957, kdy získal v Praze byt a přistěhovala se za ním z Moskvy i jeho žena *Galina*. Pracoval po návratu z Moskvy v SÚP, stal se nejprve odborným asistentem a později (1969) rektorem *Vysoké školy politické ÚV KSČ* v Praze-Dejvicích a členem korespondentem ČSAV. Byl také spolupracovníkem StB, stal se nositelem Řádu práce a Řádu Vítězného února.

Zdeněk po návratu z Moskvy jen krátce pracoval ve svém propagačním odboru na ÚV KSČ a po prázdninách 1952 nastoupil jako perspektivní pracovník do *Státního úřadu plánovacího*, který sídlil ve velké hnědé budově na nábřeží kapitána Jaroše v Praze 7-Holešovicích⁵. Kromě znalosti ekonomie si z Moskvy přivezl vynikající aktivní znalost ruštiny, kterou si udržel po celý život. Stal se *kádrovou rezervou* na místo ředitele nově koncipovaného ekonomického výzkumného ústavu. Ten nový výzkumný ústav byl založen 1.1.1957 a jmenoval se *Výzkumný ústav národohospodářského plánování (VÚNP)*. *Zdeněk* se stal jeho prvním ředitelem. Zpočátku ústav sídlil v několika kancelářích v budově *Státního plánovacího úřadu*. Brzy po tomto jmenování, dostal nový ústav přidělené osobní auto, černý *Tatraplán* i s řidičem. Každý den ráno čekal řidič, pan *Jindřich Mašat*, na *Zdeňka* před domem a večer ho přivázel z kanceláře zase domů⁶. Ještě po mém přestěhování do Prahy na konci srpna 1955, jsme byli tátu *Zdeňka* ve *VÚNP* navštívit a několikrát jsme na něj na tom velkém schodišti před budovou čekávali. Vzpomínám si také, jak ve vstupním vestibulu budovy stáli u vrátnice dva vojáci v přilbách a s nasazenými bodáky na puškách, hlídající vstup do nitra budovy. Jezdili jsme tam tramvají přes Hlávkův most a po nábřeží pod Letenskými sady. Tehdy celé Letné vévodilo gigantické šedobílé sousoší proletariátu na čele s J.V. Stalinem, známý *Stalinův pomník*. Vzpomínám si na jeho stavební dokončování kolem roku 1955 i na jeho demontáž po roce 1960.

Pamatuji si, jak v prvních letech po návratu z Moskvy měl *Zdeněk* potíže se získáním titulu *inženýra ekonomie* za absolvování té moskevské školy. Až někdy v létě r. 1956 mu byl po složení dílčí státní závěrečné zkoušky na *Vysoké*

⁵ *Státní plánovací úřad (SÚP)* se v r. 1958 změnil v *Státní plánovací komisi (SPK)*, jejímž předsedou byl vždy místopředseda vlády. Dnes v té budově sídlí obvodní *Finanční úřady*, *Úřady práce* a jiné pro Prahu 6 a 7. V době SÚP tam *Zdeněk* například publikoval články: Vergner, Z. (1954): Rozšířená reprodukce v období první československé pětiletky. - *Politická ekonomie*, Praha, 2 (5): 285–298; Vergner, Z. & V. Halaxa (1954): Československý státní rozpočet a jeho přednosti před kapitalistickými státními rozpočty – *Politická ekonomie*, Praha, 2: 375–400.

⁶ *Jindřich Mašat* je veden v seznamu spolupracovníků StB pod krycím jménem *German*. Tehdy bylo běžné, že řidiči vedoucích pracovníků byli zároveň přímo agenti StB nebo civilními spolupracovníky StB.

škole ekonomické (VŠE) v Praze titul *inženýra* přiznán: *Ing. Zdeněk Vergner*⁷. Jeho diplomová práce měla název *Bilance národního hospodářství*. Byla téhož roku 1956 vydána jako vysokoškolská učebnice pro studenty fakulty *všeobecně ekonomické*, tehdy nedávno založené *Vysoké školy ekonomické*⁸. Na jaře roku 1958 se *VÚNP* přemístil z budovy *SÚP* v Holešovicích do vysoké šedé funkcionalistické budovy na rohu ulic *Politických vězňů* a *Olivovy na Praze 1 – Staré Město*. Leží nedaleko podivně strakaté synagogy v *Jeruzalémské ulici*. Vchod byl z ulice *Politických vězňů 11*. Pro nás kluky bylo to místo atraktivní naproti ležícím zoo-obchodem s exotickými ptáky, akvárii a dokonce terárii, vedený tehdy paní *Baurovou*. Vzpomínám si z několika návštěv s bratrem *Jirkou* u táty *Zdeňka*, že měl kancelář asi v 2. patře budovy s okny na východ do *Olivovy ulice* a před ním byla kancelář s okny na jih do ulice *Politických vězňů*, kde sídlila dvojice sekretářek. Svítlo tam slunce. Jedna z těch sekretářek byla mladší, vyšší, se světle žlutohnědými vlasy, asi ve věku táty *Zdeňka*, a druhá menší, s krátce ostříhanými tmavohnědými vlasy, asi trochu starší než táta *Zdeněk*. Dá se říci, že zde byl táta *Zdeněk* asi nejšťastnější. Měl zajímavou práci, krásnou kancelář a na obědy chodil nedaleko do vynikající restaurace hotelu *Palace* na rohu *Jindřišské* a *Panské ulice*. Několikrát jsme tam byli s ním na obědě. Z té doby také pochází první rozsáhlá publikovaná odborná práce z oboru teoretické ekonomie, sestavená kolektivem *VÚNP* pod jeho vedením⁹. Později zde *Zdeněk* redigoval kolektivní publikaci *Národní hospodářství v letech 1945–1960*¹⁰. Byla vydána jako slavnostní publikace k završení 15 budovatelských let *ČSR*. Právě v tom roce 1961 byl táta, *Ing. Zdeněk Vergner*, jmenován vedoucím československé delegace v *Ekonomické radě OSN*, od roku 1966 v pobočce *OSN UNIDO*¹¹. Zároveň od října 1961 začal studovat *externí aspiranturu* na *Vysoké škole ekonomické*. Pro cesty do zahraničí a zkoušky v rámci aspirantury se začal intenzivně učit anglicky – chodil večerně do *Jazykové školy*.

Již v r. 1962 odletěl na úvodní asi dvoutýdenní jednání *Ekonomické rady OSN* do tehdejší evropské centrály *OSN* v *Ženevě*. Později téže zimy následoval asi dvouměsíční služební pobyt na *Kubě*, kde byl vedoucím delegace československých ekonomů. Jednal tam především s *kubánskými* ekonomy, přijal ho také *Fidel Castro*. Nechal se s ním vyfotografovat a potom ho pozval k lovu kachen z motorového člunu, který sám řídil a táta *Zdeněk* seděl na čestném místě vedle něho. Říkal, že při spatření kachny na pokyn *Fidela* tím směrem vystřelil, brokovnice ho tvrdě udeřila do tváře a ramene, ale samozřejmě nic netrefil. V té

⁷ *VŠE* byla ustavena až od školního roku 1954–55. Její předchůdkyně se nazývala *Vysoká škola politických a hospodářských věd* (1949–1953).

⁸ Vergner, Z. (1956): *Bilance národního hospodářství*. - Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 77 s (380 výt.; dotisk 1958, 280 výt.).

⁹ Vergner, Z. & V. Gejdoš (1960): *Zkoumání meziodvětvových vztahů*. - Výzkumný ústav národohospodářského plánování a Státní nakladatelství politické literatury, Praha, 211 s. (spoluautoři: Jaromír Kolář, Dobroslav Koutník, Ladislav Matějka, Miroslav Souček, Marie Vavrejnová; všichni z *VÚNP*).

¹⁰ Vergner, Z. (ed.) (1960): *Národní hospodářství ČSR v letech 1945 – 1960*. - Státní nakladatelství politické literatury, Praha, 128 s. (15 500 výt.)

¹¹ *UNIDO* = *United Nations Industrial Development Organisation* (Organizace průmyslového rozvoje *OSN*).

době na Kubě také působil jako ekonomický poradce místopředsedy kubánské revoluční vlády *Ernesta Che Guevary* mladší kolega *Zdeňka*, níže zmíněný *Ing. Valtr Komárek*. Z té cesty *Zdeněk* přivezl několik barevných pohlednic, ještě vyrobených v USA, a vlastní kamerou natočený asi čtvrt hodinový *8mm* film.

Potom již následovaly jedna až dvě každoroční zahraniční cesty na zasedání *Ekonomické rady OSN*, od roku 1966 *UNIDO*, do různých světových velkoměst: New York, USA (1963), Rio de Janeiro, Brazílie (1964), Káhira, Egypt (1964), Bejrút, Libanon (1965), Buenos Aires, Argentina (1965), Bangkok, Thajsko (1966), Paříž, Francie (1966), New York (1966), Lima, Peru (1967), Amsterdam, Nizozemí (1967) a možná i jinam – všechno si nepamatuji. Každá cesta trvala asi dva až tři týdny, doprava letadlem. Do zámoří tehdy létal z Evropy s nizozemskou leteckou společností *KLM*. Ta veliká letedla, která tehdy přes Atlantik létala, se v první polovině 60. let jmenovala *Super Constellation* (výrobce: Lockheed, USA, typ L-1049) a měla 4 turbovrtulové motory a jejich zvláštností byla na ocase trojice směrových kormidel. Cesta směrem na americký kontinent trvala 14 – 16 hodin, zpět to bylo asi o 2 hodiny méně. Tato letadla mívala při letu z Evropy do Ameriky mezipřistání ve Velké Británii nebo Irsku a potom ještě na některém ostrově v Malých Antilách, kde doplňovala palivo. Tak se *Zdeněk* s ostatními cestujícími vždy na pár hodin mohl projít po antilských ostrovech Aruba, Barbados, Guadeloupe, Martinique a jiných. Každoročně létal do Moskvy, Leningradu nebo Kijeva, také do dalších metropolí socialistických zemí. Občas létal do centra OSN v Ženevě (Švýcarsko). S přáteli v Sovětském svazu si psal, ovládal psaní azbuky rukou znamenitě. Při první i druhé cestě do New Yorku probíhala jeho jednání v té známé obrovské budově OSN. V souvislosti se zahraničními cestami, kde dostával diety v zahraničních měnách, především v amerických dolarech (USD, \$), si *Zdeněk* mohl založit devizový účet v *Živnostenské bance*. Za tu dobu cest do zahraničí (1962–1967) nashromáždil na tom devizovém účtu asi 3 000 USD. Také doma v krásné, vzácnými dřevy vykládané truhličce od *Fidela Castra*, skladoval asi 50 desetidolarovek. Původně v ní byly naskládané nadmíru kvalitní kubánské doutníky, každý balený zvlášť v plechové schránce s šroubovým uzávěrem, které sám a zejména s přáteli postupně vykouřil.

Mezi těmi zahraničními cestami studoval potřebné předměty pro aspiranturu, hlavně nepolevoval v studiu angličtiny. Z tehdejších jeho spolupracovníků ve *VÚNP* (1963) si pamatuji jména: *M. Souček*, *R. Kocanda*, *L. Matějka*, *L. Říha* a *J. Toman* z Plánovací komise *K. Rozsypala*. Z diskuse kolem tržního a plánovitého hospodářství na stránkách *Hospodářských novin* (*Ota Šik*, *Karel Kouba*, *Zdeněk Vergner*, *Kurt Rozsypal*; 1964), byl na stránkách ekonomického serveru *ihned.cz* (2008) vystaven v článku Josefa Pravce: *Krása zašlého snu* (*Ekonom*, 21. srpen 2008) první list *Zdeňkova* článku¹². Začátkem léta 1965 zpracovával disertační práci *Modelování ekonomického růstu ČSSR*. Tu práci 15.6.1965 na

¹² Vergner, Z. (1964): Problémy plánovitého řízení - Hospodářské noviny, Praha, 17.1.1964.

VŠE obhájil a získal titul *CSc. (candidatus scientiarum)* v oboru ekonomie: *Ing. Zdeněk Vergner, CSc.* Výsledky disertační práce, aplikované na plánovitý rozvoj hospodářství Československa, potom publikoval se svým náměstkem a kolegou *Ing. Miroslavem Součkem, CSc.* v ojedinelé knize z oboru teoretické ekonomie¹³, která tehdy za socialismu v Československu vyšla. S tím *Miroslavem Součkem* byli přátelé a společně studovali disertaci. Zmíněný *Ing. Josef Toman*, s nímž *Zdeněk* od počátku ve *VÚNP* pracoval, se v r. 1965 stal 1. místopředsedou *Státní plánovací komise (SPK)*, později (1966–1970) dokonce poslancem *Národního shromáždění*.

Mezi těmi zahraničními cestami a disertací se musel *VÚNP* na jaře roku 1965 přestěhovat. Z centra u *Jindřišské věže* se stěhoval na *Kampu*, do temně hnědé novější budovy na západní straně Velkopřevorského náměstí. Průčelím ten asi čtyřpatrový dům hleděl na náměstí, jižní stranou sousedil se zdí zahrady vily *Jana Wericha* a západní stranou lemoval tok *Čertovky*. Byl v té době uvnitř již částečně vlhkostí poškozený a dosti zanedbaný. Na obědy tam chodil do nedaleké vyhlášené plzeňské restaurace *U Schnellů* u Malostranského náměstí na rohu Tomášské a Letenské ulice. Dopravně bylo toto místo samozřejmě velmi špatně přístupné, byly zde problémy s parkováním služebních vozů. Nicméně stále tátu *Zdeňka* jako ředitele *VÚNP* vozil z domova do práce a zase domů služební řidič, pan *Jindřich Mašat*. Jen krátce zde mohu zmínit, že zpočátku měli jako služební auto černý *Tatraplán*, později (1967) černou *Tatru 603*. Pro převážení písemností a jiných materiálů dostali později (1965) také bledě zelenou dodávkovou *Škodu 1202* (combi) a přijali dalšího řidiče, staršího pána.

V předjaří 1967 se konala v sále *SÚP* slavnostní konference k 10. výročí *VÚNP*. V době po vyjití zmíněné knihy, v polovině roku 1967, potom dostal *Zdeněk* od mladšího kolegy *Doc. Ing. Valtra Komárka, CSc.* nabídku místa vedoucího oddělení teoretické ekonomie v *Státní plánovací komisi (SPK)*, což byla od r. 1958 nástupnická instituce po výše zmíněném *Státním úřadu plánovacím*. *Ing. Josef Toman* tehdy odstoupil z místa ředitele *SPK* a stal se náměstkem ministra průmyslu a na jeho místo nastupoval právě *Doc. Komárek*. Protože podmínky v těch nových kancelářích na *Kampě* byly přinejmenším stísněné a nepříjemné a také společenské klima v ústavu se vlivem některých fundamentálních straníků poněkud zhoršovalo, *Zdeněk* neváhal a nabízené místo okamžitě přijal.

Odcházel na *Státní plánovací komisi* se zmíněným *Ing. Miroslavem Součkem CSc.* a dalším svým přítelem a kolegou z *VÚNP*, *Ing. Jiřím Novozámským, CSc.* Věkově byli oba tito kolegové asi o 5 – 7 let mladší než *Zdeněk*. Novým ředitelem *VÚNP* se po něm stal jeho tehdejší zástupce a zároveň předseda *ZO KSČ*, *Ing. Jaromír Kolář*. *VÚNP* byl ovšem nedlouho potom asi v r. 1970 zrušen. Kanceláře měla *SPK* tehdy v sídle vlády *ČSSR*. *Zdeněk* se zároveň stal externím

¹³ Vergner, Z. & M. Souček (1967): Teoretické otázky ekonomického růstu *ČSSR*. - Svoboda, Praha, 237 s. (7 300 výt.).

odborným asistentem, přednášejícím na VŠE *národohospodářskou ekonomii*. Již v únoru 1968 byl po obhájení habilitační práce *Modelové vývojové trendy ekonomiky ČSSR* jmenován *docentem: Doc. Ing. Zdeněk Vergner, CSc.* Zanedlouho, kdy se *Zdeněk* ujal své funkce vedoucího oddělení teoretické ekonomie SPK, přišly počátkem ledna 1968 známé politické události, které vyústily ve jmenování nového ústředního tajemníka ÚV KSČ, *Alexandra Dubčeka*.

Počátkem dubna 1968 se stal předsedou vlády ČSSR ekonom *Ing. Oldřich Černík, CSc.* a požádal *Zdeňka*, aby se stal náměstkem generálního sekretáře poradního orgánu vlády s názvem *Hospodářská rada vlády* (existoval až do roku 2008) a zároveň jeho osobním ekonomickým poradcem. Tím předsedou *Hospodářské rady vlády* se tehdy stal *Dr. Lubomír Štrougal*. Druhým náměstkem předsedy *Hospodářské rady* se stal již zmíněný *Doc. Ing. Valtr Komárek, CSc.*¹⁴. Tento orgán tehdy přiblížil dosavadní *SPK* blíže vládě. Tak se stal *Zdeněk* od 15.4.1968 náměstkem *Ing. V. Komárka* a zároveň ekonomickým poradcem předsedy vlády *Ing. O. Černíka*, jedním z celkem čtyř jeho odborných poradců. Byla to převratná a nadějně se vyvíjející politická doba, která bohužel vyústila v obsazení republiky vojsky *Varšavské smlouvy* 21.8.1968. Již na jaře 1968 se začaly ozývat z *VÚNP*, z něhož *Zdeněk* vzešel, hlasy kritizující období, kdy byl *Zdeněk* ředitelem a také přímo jeho osobu. Vytýkali mu nekoncepčnost v plánování práce ústavu i to, že ústav vzhledem k častým zahraničním cestám zanedbával a v kritickém období opustil. Tím největším kritikem byl zmíněný *Ing. Jaromír Kolář*, dříve předseda ZO KSČ ve *VÚNP*, ale i jiní bývalí *Zdeňkovi* kolegové a přátelé. Pamatuji si, jak to tátu *Zdeňka* tehdy velmi mrzelo. Bez ohledu na okupaci Československa vojsky *Varšavské smlouvy* v srpnu 1968 se vláda ČSSR *Oldřicha Černíka* od 1.1.1969 stala *vládou federální*. V dubnu 1969 byl odvolán tajemník *Alexandr Dubček*, na jeho místo nastoupil *Gustáv Husák*. Předseda federální vlády *Oldřich Černík* však zůstal ve funkci i po ustavení nové vlády 29.9.1969, a to až do 28.1.1970. Proto přetrvala také *Hospodářská rada vlády* a *Zdeněk* ve funkci náměstka jejího generálního ředitele a jako poradce předsedy federální vlády až do jeho odchodu.

V té době začaly probíhat v KSČ prověrky členů, spojené s výměnou členských legitimací. Každý, kdo si chtěl zachovat svoje členství v KSČ a postavení v zaměstnání, musel před stranickou komisí odsoudit polednový vývoj ve straně, vyjádřit souhlas se zásahem vojsk *Varšavské smlouvy* v srpnu 1968 a s normalizační politikou strany. Pokud něco z toho neodsouhlasil, byl takový člen posudkovou komisí shledán jako pomýlený, ale neškodný a byl ze seznamu členů KSČ *vyškrtnutý*. Důsledkem bylo, že musel po čase opustit svoje dosavadní pracovní místo. Případ *Zdeňka* a ostatních členů bývalého vedení *Hospodářské rady vlády* však byl, také na základě zmíněných pomluv jeho bývalých spolupra-

¹⁴ Později se *Prof. Valtr Komárek* (*1930) stal ředitelem tzv. *Prognostického ústavu ČSAV*. O své kariéře, velmi podobné kariéře *Zdeňka* (studium v Moskvě, práce v *Státní plánovací komisi*, expertem na Kubě, společný osud v letech 1967–1970 atd.), napsal sérii tří dílů životopisných knih *Kronika zoufalství a naděje 1–3* (2004–2006).

covníků ve VÚNP, velmi vážný. Zdeněk nebyl jako jeden z mála členů vedení *Hospodářské rady vlády* po výsledku státní bezpečností (StB) naštěstí zatčen. Ušel tak vazbě, byl nějaký čas vyšetřován na svobodě a potom bylo jeho vyšetřování ukončeno. Jeho kolegové Ing. Jiří Novozámský CSc. i Ing. Miroslav Souček, CSc. byli státní bezpečností zatčeni a umístěni do vazební věznice v Praze-Ruzyni, která byla tehdy plná zadržených „*pravicových oportunistů*“, jak je nazývala normalizační KSČ. Miroslav Souček byl asi po dvou týdnech propuštěn, ale Jiří Novozámský strávil ve vazební věznici v Praze-Ruzyni bez soudu téměř tři roky, od ledna 1970 do prosince 1972¹⁵. Všichni tři, včetně Zdeňka, byli při posudkových pohovorech (Jiří Novozámský v nepřítomnosti) vyloučeni z KSČ jako zvláště nebezpeční *pravicoví oportunisté*. Zdeňkovi dobíhala do konce dubna 1970 výpověď z *Hospodářské rady vlády*. Tehdy již byl vyloučen z KSČ a jeho vyšetřování StB bylo uzavřeno, takže si mohl hledat nové zaměstnání.

Našli se tehdy ještě přátelé, kteří mu zajistili dobré místo v projekčním podniku *Hydroprojekt* n.p., ležícím v Praze 4-Pankrác, Tábořská 31, na pozici ekonoma oddělení projekce. *Hydroprojekt* sídlil tehdy v jediné veliké moderní, asi pětipatrová budově. Byl tam zařazen do oddělení ekonomického posuzování projektů. Nastoupil tam v pondělí 4. 5. 1970 a práce se mu hned od počátku líbila – byla zajímavá, smysluplná, poznával mnoho nového a všichni se k němu chovali slušně a korektně. Platově šel asi na 80 % původního platu na předsednictvu vlády (tam měl tehdy fantastických asi 5 000 Kčs měsíčně). Již koncem 70. let dostali do *Hydroprojektu* kvalitní samočinný počítač IBM (tehdy velikosti několika skříní) a počátkem 80. let méně objemný a výkonnější počítač, menší než psací stůl, pro který Zdeněk projektoval a vytvářel programy ekonomického posuzování staveb. Podílel se také svým ekonomickým rozborem a hodnocením na publikaci ve vodohospodářském oboru.¹⁶ V pozici ekonoma v projekčním odboru *Hydroprojektu* zůstal Zdeněk po celé období normalizace až do opožděného odchodu do důchodu v září 1988 ve věku 63 let¹⁷. Jako člen ROH čerpal čas od času vnitrostátní letní rekreaci, na kterou jezdil společně s Boženou. Vedení *Hydroprojektu* chtělo ocenit před odchodem do důchodu jeho práci, proto ho vyslalo spolu s dalšími do Vietnamu na slavnostní otevření přílivové hydroelektrárny *Phau Doc (Phú Duóc)*, na jejíž výstavbě se *Hydroprojekt* projekčně podílel. Podnikl tu cestu v předjaří 1988 v délce trvání asi tří týdnů. Až na to tropické vedro se mu cesta velmi líbila.

Musím se dotknout *Zdeňkových* hudebních zájmů. Jak jsem již v úvodu psal, od 6 let se učil hře na klavír až do konce reálného gymnázia a nabyt tak značné zručnosti. Svoji znalost hry na klavír stále udržoval, mohl-li, s radostí hrál a své

¹⁵ Když byl Ing. Jiří Novozámský CSc. po věznění bez soudu v prosinci r. 1972 propuštěn, přátelé mu našli dobré zaměstnání na pozici ekonoma stavební firmy *Metrostav*.

¹⁶ Šesták, J., V. Zahrádka, J. Burych, V. Dadák, Z. Vergner, K. Sýkora (1984): *Analýza funkčních a technicko-ekonomických vlastností článků středních čistíren odpadních vod*. - Výzkumný ústav vodohospodářský, Praha, 147 s.

¹⁷ Od 3.8.1976 byl Zdeněk Vergner evidován StB (archivní č. 659642)

umění zdokonaloval. Po sňatku s *Boženkou Ryšánovou* neměl již přístup ke klavíru, který zůstal v bytě u rodičů, a ti mu ho s ohledem na vnoučata nechťeli přenechat. Zahrál si, jen když přijel do Zbýšova, na krásném starém pianinu *Petrof*. Když zemřela první majitelka toho klavíru, babička *Božena Ryšánová-Česká* († 1959) a v r. 1966 skončil děda *Ryšán* s vedením matrik a byla zrušena sňatková síň, daroval děda *Ryšán* klavír po babičce *Zdeňkovi*. Koncem roku 1966 již klavír stál u jižní stěny blízko okna velkého východního pokoje v bytě v Dittrichově ulici. *Zdeněk* ho dal naladit a často na něm cvičil a hrával.

V říjnu 1976 se *Božena* a *Zdeněk* stěhovali za dramatických rodinných okolností do nového suterénního bytu s okny a na východ a sever na adrese: *Praha 5-Košíře, Nad Zámečkem 59*. Původní byt přenechali rodině syna *Jiřího* Ten byt je situován ve velké bytové vile na severním svahu dlouhého kopce, táhnoucího se od Košíř až do Motola. Na vrcholu toho hřebene a jižním svahu je vedena jednokolejná dráha *Praha hl.n. - Hostivice - Rudná u Prahy* (trať č. 122). Nejbližší ulici Nad Zámečkem je zastávka *Praha-Cibulka*. Spolu s početnými knihovnami a jiným nábytkem se tam stěhoval i *Zdeňkův* klavír.

Tím odstěhováním se *Zdeněk* s *Boženou* do značné míry osamostatnili od péče o syny (já jsem v té době již tři roky žil s *Libuškou* ve Zbýšově) a začali žít vlastním životem stárnoucích manželů. *Zdeněk* při tom klidném zaměstnání ekonomů v *Hydroprojektu* měl dost času na svého největšího koníčka v zralém věku – hudbu. Navštěvoval koncerty, poslouchal tehdy plně se rozvíjející kulturní, hudebně-literární stanici Českého rozhlasu, *Vltavu*, a vedle ní částečně i *Prahu* v době vysílání klasické hudby, a sám zintenzívnil hru na klavír. S dvojicí dvou dalších amatérských hudebníků, houslisty a violisty, se scházeli každý týden ke společné hře různých děl klasické hudby. Pro své hraní i k účelu společného koncertování měl *Zdeněk* doma velký výběr klavírního notového materiálu. Také si kupoval a jako dary od příbuzných (své matky *Zdeňky*, manželky *Boženy* a ode mne) dostával dlouhohrající desky s vážnou hudbou. Až po jeho smrti, když jsem tu diskotéku zdědil, jsem poznal, jaké poklady obsahuje a ještě dlouho mě některé ty desky těšily. Jeho šíře hudebního zájmu byla nepoměrně rozsáhlejší a jeho hudební znalosti daleko lepší než moje. Jinak chodil také na přednášky zahrádkářské a včelařské a také v zaměstnání našel několik kolegů s obdobnými zahrádkářskými zájmy, s nimiž se radil. Ve Zbýšově se *Zdeněk* věnoval postupným rekonstrukcím a údržbě domu a intenzivně mě pomáhal při budování a modernizování našeho nového domova. Také se zde, pokud se mu *Marie Bartůňková* starala o připouštění a krmení králíků, zabýval jejich chovem, včelařil a snažil se na zahradě vysazovat a roubovat nové odrůdy jablek.

Jako otec byl *Zdeněk* z výchovného hlediska mírný, jen zcela výjimečně jsem od něj dostal pohlavek za nějakou nepřístojnost či hloupost. Spíše vše řešil domluvou, většinou nevzrušenou, jen výjimečně se zlobou v očích. Tím více mě jeho nepřilíš časté výčitky mrzely. Stejně mírně a laskavě se choval k bratru *Jir-*

kovi i k našim manželkám, *Libuše* a *Olze*. Jak jsem mohl sledovat, mírně a láskyplně jednal také s *Boženou* a ostatními příbuznými. Těžce nesl narůstající neporozumění mezi naší rodinou a *Boženou* při pobytech ve Zbýšově. Povahově byl nezlomným optimistou, což mu pomáhalo přenést se přes různé strážně života. Věřil, že se mu nemůže nic stát. Celý život byl vcelku zdravý, jen v mladém věku asi do 40 let ho trápily žaludeční vředy. Ty se podařilo medikamenty potlačit na úroveň, kdy ho neobtěžovaly. Po odchodu z náročného zaměstnání v *Hospodářské radě vlády ČSSR* do *Hydroprojektu* začal trochu přibírat na váze, po padesátce se stával, dá se říci, trošku obézní. Asi v 55 letech (1985) prodělal slabou srdeční příhodu, strávil pár dní na pozorování v nemocnici. Po této zdravotní epizodě přestal kouřit. V 63 letech (1989), před odchodem do důchodu, v předjaří při cestě do práce, nedával pozor a při přecházení ho lehce srazilo auto. Byl v úrazovém šoku a s nějakou modřinou, ale jinak se mu nic nestalo.

V průběhu roku 1990 vážně onemocněla manželka *Božena* zhoubným bujením v nosních a čelních dutinách, prodělala v červenci operaci, ale organismus byl chorobou natolik zachvácen, že ve středu 27.9.1990 ve věku nedožitých 70 let v motolské nemocnici zemřela. Ovdovělý *Zdeněk* se o to více věnoval své hudbě, která mu jistě přinášela alespoň trochu útěchy. Do Zbýšova zajížděl jen obstarat včely, přestěhovat se k nám nechtěl, ačkoliv jsme mu to nabízeli. V prvních měsících roku 1991 se u něj bez jiných příznaků objevila ptóza pravého očního víčka. Nemohl ho vůlí otevřít. Příčinou bylo také zhoubné bujení v hlavě. Z kosmetického hlediska proto nosil černé brýle. V létě jsem ho během pobytu na neurologii v motolské nemocnici navštívil a naposledy přijel na víkend 19.-20.10.1991 k nám do Zbýšova, aby obstaral včely na prezimování. Zanedlouho potom nastoupil opět na pozorování v neurologii motolské nemocnice a zde v pondělí 4. listopadu 1991 kolem 14.00 hodin ve věku 66 let zemřel.

Zdeněk se nikdy nezmněl ani nehovořil o své dceři *Zorce*, s níž se jistě občas stýkal a na jejíž výchovu nemalou částkou z rodinného rozpočtu *Vergnerových* přispíval. Také jen zcela vzácně vyprávěl o svém dětství a mládí a o svých rodičích. Matka *Božena* skutečně důsledně filtrovala všechny zprávy o jeho rodičích, a když její negativní tlak s věkem polevil, již se k vyprávění neměl. Nejvíce mě dosud neznámých informací jsem se od něj dověděl při jediné mé návštěvě u něj na neurologii v motolské nemocnici v červenci 1991. Strávil jsem s ním tehdy asi 3 hodiny a důkladně jsem ho vyslechl. Jen díky tomu jsem mohl sepsat podrobněji kapitoly o něm a jeho matce *Zdeňce*.

Příloha

Básnické sbírky *Zdeňka Vergnera* (1925 – 1991)

1. **Vlčí mlha** (1942): Hádanka; Noc ve městě; Dvojice ve tmě; Prostor; Nápis na studni.
2. **Sládnoucí blíny** (1943).
3. **Příležitostné verše** (1943).
4. **Fantastická trilogie**: Sny („mé matičce“); Idylky („špičce básnické našeho rodu, našemu dědečkovi, věnuje básník“)¹⁸; Karty Dona Juana.
5. **Řešetem slov** (1943).
6. **O motýlu, který dupal** (1944): Podtitul: hra podle *Rudyarda Kiplinga*; pro rozhlas napsal *Zdeněk Vergner*.
7. **Samoty rtů** (1944): Balady I – V, Samoty rtů (Prolog, Čekání)
8. **Sbírka básní** (1944): Želvák, Obrys tmy atd.
9. **Revoluční poezie** (1945): Ohnivý meč.

Ivan Vergner

¹⁸ Tím dědečkem byl *Václav Vergner* (nar. kolem roku 1878) z Horních Počernic.